

UNIwersytet Gdański

IN MARI VIA TUA

Wydział Filologiczny

prof. zw. dr hab. Grażyna Łopuszańska
Instytut Lingwistyki Stosowanej
i Translatoryki

Gdańsk dn. 1.09.2017

Ocena

pracy doktorskiej magister Moniki Mazur - Łyp pt:

Linguistische Analyse von verbalen Gruppen der deutschen Fachsprache des Rechnungswesens am Beispiel der International Accounting Standards (IAS)

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska, napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Marioli Wierzbickiej podejmuje tematykę badań związaną ze specyfiką języka rachunkowości i finansów wpisując się tym samym w zakres lingwistyki języków specjalistycznych.

Praca liczy 248 stron i podzielona została na sześć rozdziałów - rozdział siódmy jest obszernym streszczeniem w języku polskim. Na 212 stronach opisane zostały grupy werbalne występujące w niemieckim języku rachunkowości, pozostałe 36 stron stanowi obszerna bibliografia i streszczenie.

Część teoretyczna pracy to cztery rozdziały prezentujące obiekt, wprowadzające w problematykę badań. Autorka przedstawia sporny status w tworzeniu i zastosowaniu modeli służących do badania tekstów fachowych - szkoda że Doktorantka nie omówiła dokładniej kontrowersji wynikających z przyjęcia różnych modeli opisu. Jednocześnie pochwalić należy Autorkę za konsekwencję w prowadzeniu analizy wedle przyjętych założeń, dzięki czemu wnioski, wynikające z przeprowadzonych badań przedstawionych w części praktycznej pracy, są zgodne z przyjętymi założeniami i nie budzą zastrzeżeń.

Doktorantka wybrała jako przedmiot rozważań grupy werbalne języka rachunkowości, która to konstrukcja jest, jak słusznie podkreśla Autorka, bardzo istotnym zjawiskiem syntaktycznym, zwłaszcza z punktu widzenia praktycznych możliwości wykorzystania badań (praktyka glottodydaktyczna, tłumaczenia specjalistyczne),

W praktyce glottodydaktycznej poświęconej zagadnieniom tekstu, będącego główną podstawą nauczania języka obcego, oczywistością jest specyfika produkcji językowej ściśle wiążącej się tematycznie z określoną dziedziną rzeczywistości obiektywnej. W dydaktyce języków obcych głównym zagadnieniem jest doprowadzenie uczącego się do pewnej - zakreślonej celem nauczania - kompetencji językowej, w ramach której mieścić się winna kompetencja komunikacyjna, pozwalająca na stosunkowo swobodne dekodowanie odbieranych komunikatów językowych i kodowanie własnych informacji, co w dużym stopniu uzależnione jest od znajomości obcojęzycznego środowiska socjo-kulturowego lub też danego wycinka rzeczywistości obiektywnej, odzwierciedlanej poprzez tekst specjalistyczny. W tym też kontekście można rozpatrywać podjęte badania jako próbę opisanie niemieckiego specjalistycznego języka rachunkowości i finansów, z uwzględnieniem przede wszystkim morfo - syntaktycznych form czasownika.

Dalszym celem rozprawy jest ustalenie częstotliwości występowania eksplorowanych grup werbalnych, będących głównym nośnikiem określonych struktur językowych. Autorka słusznie podkreśla, że nie tylko szczegółna leksyka decyduje o wyjątkowości języka specjalistycznego, bowiem teksty fachowe charakteryzują się także określonymi właściwościami syntaktycznymi.

Rezultaty podjętych badań mogą mieć, jak słusznie podkreśla Doktorantka, swoje znaczenie dla praktyki glottodydaktycznej, w szczególności dla osób zajmujących się nauczaniem języka niemieckiego przyszłej kadry ekonomicznej zajmującej się finansami oraz dla tłumaczy tekstów technicznych.

Rzecz jasna, że Doktorantka nie zakłada określenia struktury niemieckiego języka rachunkowości, taka bowiem nie istnieje. Konstrukcje grup werbalnych, pojawiające się w eksplorowanych tekstach, występują również w tekstach literackich. Można więc mówić tylko o charakterystyce tekstu z zakresu rachunkowości, który preferuje w swej budowie te lub inne konstrukcje gramatyczne. O jego budowie decyduje w głównej mierze czasownik, stąd koncentracja badań nad jego formami. Słuszne są uwagi Autorki, że ograniczenie się jedynie do badań specjalistycznej leksyki, która w zasadniczy sposób odróżnia tekst fachowy (tu: rachunkowość) od tekstu literackiego, a nie wpływa na charakterystykę struktury tekstu, nie miałyby większego znaczenia dla obranego celu pracy, bowiem język specjalistyczny to zespół wszystkich środków językowych, a nie tylko terminologii fachowej.

Jako materiał do badań posłużył Doktorantce niemiecki tekst Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

1. Układ pracy w kontekście treści poszczególnych rozdziałów

Układ pracy jest właściwy, dostosowany do zamiarów badawczych Autorki i nie budzi zastrzeżeń. Dysertację podzielono na dwie części: teoretyczną, w której została opisana problematyka języków specjalistycznych i uwzględnione zagadnienia dotyczące języka rachunkowości, oraz część empiryczną, w której ogólnie scharakteryzowano język rachunkowości i finansów oraz poddano analizie konkretną kategorię syntaktyczną, czyli grupy werbalne. Pierwsze cztery rozdziały, referujące zagadnienia teoretyczne, stanowią podstawę dla analizy empirycznej zawartej w następnych rozdziałach.

Centralnym zagadnieniem badawczym pracy jest opis właściwości grup werbalnych, występujących w niemieckich tekstach z zakresu rachunkowości, ich charakterystyka oraz rola jaką pełnią w eksplorowanym tekście. Autorka analizuje wybrane jednostki tekstu przy użyciu metody deskryptywnej, która służy do lingwistycznego opisu wybranych zjawisk językowych charakterystycznych dla analizowanego subsystemu języka niemieckiego. Jednostki tekstu opisywane w analitycznej części pracy znajdują się, co jest oczywiste, w sferze *parole* języka. Jednak opis wybranych jednostek gramatycznych w ramach standardowego systemu współczesnego języka niemieckiego przenosi analizę na poziom systemowy, co wymaga interpretacji strukturalnej.

Rozdział pierwszy zawiera opis korpusu badawczego, zastosowanych metod badawczych oraz wyraźnie nakreślonego celu pracy, którym jest charakterystyka struktury badanych grup i wykazanie ich istotnej roli w języku specjalistycznym. Autorka wprowadza czytelnika w problematykę swoich zainteresowań, opisuje przyjętą metodologię badań i charakterystykę korpusu badawczego. Na jego podstawie można się zorientować co i jakimi metodami Autorka będzie badać.

Zagadnienia związane z językami tekstów specjalistycznych referuje mgr Monika Mazur - Łyp w rozdziale drugim przytaczając funkcjonujące definicje języka fachowego, wskazując na różnice i paralele między nimi i słusznie przyjmuje za L. Hoffmanem, że język fachowy nie jest tworem samodzielnym lecz istnieje i funkcjonuje jako subsystem języka narodowego. Aby dopełnić obrazu analizowanej formy języka Autorka kreśli historię kształtowania się odmian języków fachowych jako podsystemów języka

ogólnego, przedstawia ich typologię i opisuje najistotniejsze fazy badań lingwistycznych, oraz metody stosowane przy opisie języków specjalistycznych.

Przy opisie Autorka uwzględnia szereg właściwości leksykalnych, składniowych oraz tekstualnych, które wyróżnia język fachowy spośród innych odmian języka (rozdział III). Omówione zostały także aktualne kierunki badań wytyczone przez językoznawców i przytoczono szereg definicji, które są próbą precyzyjnego scharakteryzowania języka specjalistycznego. Nakreślono bilateralne zależności pomiędzy językiem specjalistycznym, a językiem ogólnym.

W rozdziale czwartym omówiono także konkretny przykład języka specjalistycznego jakim jest badany język rachunkowości. Jego opis zaczyna się od nakreślenia historii powstania i chronologii rozwoju.

Kolejnym etapem charakterystyki jest przedstawienie najważniejszych publikacji podejmujących problematykę języka ekonomii oraz opis właściwości lingwistycznych języka rachunkowości i finansów ze słusznym naciskiem na fakt, że w eksplorowanym tekście grupy czasownikowe nie wykazują cech odmiennych od tych obserwowanych na płaszczyźnie syntaktycznej współczesnego języka niemieckiego, co pozwala klasyfikować badany język specjalistyczny jako subsystem niemieckiego języka narodowego.

Doktorantka przeprowadziła dokładną analizę form czasownikowych, które wyznaczają ramy struktury zdania, uwzględniając m. inn. formy czasownika w stronie czynnej i biernej czasów prostych i złożonych, konstrukcje nieosobowe, formę bierną (Zustandspassiv), czasowniki modalne, tryb przypuszczający i warunkowy, imiesłowy - czynny i bierny. Badanie obejmuje opis tychże form oraz częstotliwość ich występowania w badanym tekście. Pozwoliło to na wyłowienie typowych charakterystyk relewantnych dla badanego tekstu oraz na ustalenie, jakie formy są istotne dla opisu stanów lub procesów i są nieodzowne dla przekazu informacji w fachowym tekście ekonomicznym. Opis ten został poparty licznymi przykładami zaczerpniętymi z eksplorowanego tekstu.

Ustalenie częstotliwości występowania określonych konstrukcji werbalnych, przydatnych do neutralnego, bezosobowego i obiektywnego prezentowania rzeczywistości pozajęzykowej, pozwoliło Doktorantce na stwierdzenie, iż specjalistyczny język rachunkowości i finansów charakteryzuje się specyficznym stylem, w którym preferowane są określone, często występujące formy czasownikowe, które, używane z dużą częstotliwością, powodują, że styl fachowych tekstów ekonomicznych można określić jako monotony i pełen powtórzeń.

2. Uwagi dotyczące metody i języka opisu oraz uwagi ogólne

Układ pracy jest przejrzysty i w pełni dostosowany do zadań badawczych Autorki. Struktura ocenianej pracy dowodzi, że rozprawa jest przemyślana pod kątem logiki wywodu, zastosowanej metodologii oraz rozłożenia akcentów prezentacji, wynikających z charakteru analizowanego zjawiska i uwzględnienia aspektów badawczych oraz świadczy o tym, że Autorka, świadoma przyjętych celów swoich badań, ustala konsekwentnie kolejność prezentowanych treści i dobiera adekwatnie środki przekazu uzyskując spójną całość. Czyni to rozprawę czytelną i konsekwentną warsztatowo.

Doktorantka posługuje się nowoczesnym aparatem językoznawczym, co świadczy o dobrym rozeznaniu w literaturze przedmiotu.

Sama praca jest przejrzysta, konsekwentna warsztatowo i widać w niej myśl przewodnią, co świadczy o dobrym opanowaniu aparatu badawczego i znajomości literatury przedmiotu.

Zastrzeżeń nie budzi także dobór materiału badawczego, a jego opis, choć w dużym stopniu sformalizowany, jest jasny i zrozumiały także dla nieco mniej przygotowanego czytelnika, chociaż jego styl jest sensu stricto naukowy.

Przedłożona do oceny dysertacja **wnosi nowe elementy do badań** nad tekstem specjalistycznym i **podaje istotne sugestie** dla praktyki glottodydaktycznej i translatorskiej. Spełnia ona warunki stawiane rozprawom doktorskim.

3. Wniosek końcowy

Recenzowana rozprawa jest pracą udaną i **stanowi istotny wkład** do badań lingwistycznych języków specjalistycznych. Postawione sobie zadania badawcze Autorka wykonała rzetelnie i konsekwentnie zgodnie z przyjętymi założeniami.

Podsumowując stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Moniki Mazur - Łyp **spełnia wymagania** stawiane dysertacjom doktorskim, a tym samym może stanowić podstawę do dalszego postępowania w toku przewodu doktorskiego.

W związku z powyższym **wniosuję**, by na podstawie przedłożonej rozprawy, zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym (Dz. U. nr 65/2003, poz. 1365) **dopuszczyć** mgr Monikę Mazur - Łyp **do dalszego postępowania w przewodzie doktorskim.**

